



## آفت خردسوز؛ تاملی در خرافه عمومی و دینی با طرح 15 مسئله

یکی از نگرانی های جدی مصلحان اجتماعی و اندیشمندان دینی از دیرباز گسترش خرافات در اجتماع و ساحت دین و مبارزه با آن بوده است.

خبرگزاری مهر - یکی از نگرانی های جدی مصلحان اجتماعی و اندیشمندان دینی از دیرباز گسترش خرافات در اجتماع و ساحت دین و مبارزه با آن بوده است.

خرافه و خرافه پرستی در باورهای عامیانه و فرهنگ جوامع بشری، پیشینه ای بس طولانی و گستره ای شگفت دارد؛ چنانکه گویی خرافه جزئی از فرهنگ بشری و بخشی از باورهای عمومی بوده است.

انسان هایی که از دانش لازم در زمینه های فکری و عقیدتی برخوردار نبوده اند، برای حل مشکلات زندگی خود و یا در پی توهّمات و خیالات خویش راه خرافه پرستی را در پیش گرفته و آن را به مثابه آسانترین و نزدیک ترین راه برای رسیدن به مقصود برگزیده اند. در این میان افراد سودجو و خودکامه نیز به این آفت خردسوز دامن زده و از آن دستاویزی برای رسیدن به مطامع و مقاصد خود ساخته اند.

پیشینه، زمینه ها، علل، عوامل، انگیزه ها و راهکارهای مقابله با خرافات و خرافه پرستی از مسائلی است که پیوسته ذهن اهل دانش و فضل را به خود مشغول داشته و در پی رهاسازی جوامع بشری از این مصیبت بزرگ بوده اند. عمق و گستره خرافه در میان دینداران، پیشوایان و عالمان دینی را با مسئولیتی مضاعف رو به رو کرده؛ چنانکه تاریخ پیامبران و رسولان الهی و اولیای دین، سرشار از مبارزه با این جرثومه فساد و تباهی است.

یکی از نگرانی های جدی مصلحان اجتماعی و همه دانشمندان دینی از دیرباز، گسترش خرافات در حوزه دین و ساحت اجتماع بوده است. این نگرانی از آنجا آزاردهنده تر می شود که متأسفانه مدعیان دینداری و منتسبان به دین، در رواج خرافات سهم و نقش زیادی دارند. از سوی دیگر، بی شک انتساب خرافات به دین و رواج آن در میان دین باوران از عوامل مهم دین گریزی در میان جوانان و نخبگان است.

مشکل وقتی بیشتر جدی تر می شود که خرافات گستره عمومی بیابد و پشتیبانان آن، از منابع قدرت و ثروت برخوردار باشند و نهادهای اجتماعی - خواسته یا ناخواسته - در ترویج و گسترش آن بکوشند و به آن رسمیت بخشند. تشویق مردم به حاشیه ها و آموزه های نامعتبر، کمرنگی اصول و محورهای اصلی دین، مانند توحید و عقلانیت، میداننداری تنگ مایگان و انزوای عالمان، از عوامل این عارضه دین سوز و خردستیز است.

متأسفانه، خرافات ستیزی در ایران، کارنامه پر برگ و باری ندارد، اما تا خرافات هست، مبارزه هست، مبارزه با آن نیز بیش و کم خواهد بود. اما خرافات چنان زخم هایی بر پیکر دین و اجتماع وارد ساخته که همه اهل اندیشه و صلاح را سخت به فکر فرو برده است، چاره چیست؟ چه باید کرد؟

شماری از مسأله های مربوط به موضوع خرافه دینی به این شرح است:

1- خرافه چیست؟ آیا هر مطلب نادرستی یا تحریفی خرافه است؟

2- تفاوت خرافه با اموری همچون سحر و جادو، افسانه، اسطوره، فولکلور، بدعت، غلو و موهومات چیست؟ به سخن دیگر معیار شناخت و تمییز خرافه از دیگر امور چیست؟

3- آیا خرافه امر ثابتی است یا سیال و متغیر؟

4- علل گرایش به خرافات چیست و در چه بسترها و زمینه هایی امکان رشد آن بیشتر است؟

5- زمینه های فکری و عقیدتی(نظری) و زمینه های اجتماعی(عملی) خرافات چیست؟

6- آیا به لحاظ عمل گرایانه، خرافات مفید نیز وجود دارد؟ یا خرافه مفید تناقض آمیز است؟

7- آیا مبارزه با خرافات موجب تضعیف ایمان مردم و آشفتن خاطر آنان نیست؟

8- چرا کارنامه عالمان دینی در مبارزه با خرافات کلامی(بدعت) ضعیف تر از خرافات فقهی است؟

9- آیا اعتقاد به علوم غریبه، زمینه ساز ترویج خرافه است؟

10- آیا کمبود منابع در میان آثار موضوعه، موجب رواج خرافات نشده است؟

11- خرافه امر درون دینی است یا در حوزه علم نیز خرافه راه دارد؟

12- آیا خرافات مدرن نیز وجود دارد یا خرافه اختصاص به جوامع کهن و سنتی دارد؟

13- آیا جنسیت در گرایش به خرافات تأثیر دارد؟

14- نمونه های بارز خرافات چیست؟

15- چرا مبارزه با خرافات، چندان قرین پیروزی نیست؟

براساس این ضرورت گروه دین و اندیشه خبرگزاری مهر بنا دارد در سلسله یادداشت هایی به این موضوع مهم بپردازد. پاسخ به همه این پرسش ها، همت و فرصت بیشتری می طلبد اما بنا داریم در حد توان به این امر مهم بپردازیم.